

Malování černou hennou a rizika s ním spojená

Varování místo úvodu: malování černou hennou může vážně poškodit zdraví

Obvyklým vedlejším účinkem malování černou hennou jsou těžké alergické reakce provázené dlouhodobým poškozením zdraví. Barviva přidaná do pasty z henny k dosažení temně černého zbarvení připomínající tetování a k prodloužení jeho trvanlivosti jsou známá alergickými reakcemi, které navozují. Tyto alergické reakce mohou být spuštěny vinou vysoké koncentrace těchto barviv, přidávaných do henny. V těžkých případech je nutná rychlá lékařská pomoc nebo dokonce hospitalizace. Mezi dlouhodobé následky „tetování“ černou hennou se řadí trvalé poškození kůže, alergický zánět kůže či různé kombinované alergické reakce. Tyto příznaky se projevují po několika (3 – 12) dnech. Nejlepší rada zní: vyhněte se malování černou hennou.

Co to je malování černou hennou?

Malování černou hennou neboli „dočasné tetování“ není skutečným tetováním. Ve skutečnosti se jedná o malbu na kůži. Skutečné tetování porušuje integritu kůže a je trvalé. „Tetování“ černou hennou je dočasné a vytratí se za několik týdnů.

K dosažení černé barvy malby a prodloužení její trvanlivosti je do henny přidáváno velké množství barviv. Tyto přísady mohou být jednak přírodního původu, jako například indigo, nebo to mohou být syntetická barviva a minerály. Známou přísadou k docílení rychlejšího a sytějšího tmavého (černého) zbarvení malování na těle je parafenylendiamin (PPD, CAS 106-50-3). Mezi další barviva patří červené karmínové barvivo CI 75470 (CAS 1260-17-9), toluen-2,5-diamin (CAS 95-70-5), toluen-2,5-diaminosulfát (CAS 615-50-9) a benzen-1,2,3-triol (CAS 87-66-1). V černé henně byl také nalezen dusičnan stříbrný a chrom.

Mnoho z těchto nalezených přísad způsobuje ať už časně či opožděné alergické reakce nebo chronické zánětlivé reakce.

Jaká jsou rizika malování černou hennou?

Barviva, přidávaná do henny jsou známá tím, že způsobují těžké alergické reakce. Příznaky se objevují po několika (3-12) dnech.

Tyto alergické reakce mohou způsobit svědění, zčervenání kůže, vznik pigmentových skvrn nebo změny barvy kůže, puchýře i strupy.

Někdo se může stát trvale přecitlivělým na tyto látky a může u něho dojít k rozvoji alergické kontaktní dermatitidy. Jednou získaná přecitlivělost je celoživotní. Vzhledem k tomu, že se tyto alergeny nacházejí i v dalších výrobcích, jako je pryž (guma), oblečení, obuv a barvy na vlasy, mohou i tyto výrobky spustit alergickou reakci. V případě vzniku ekzému mohou být tyto reakce silné a někdy vyžadují rychlou lékařskou pomoc či hospitalizaci. Alergické reakce v případě opakované expozice mohou být ještě vážnější, než v případě prvotní expozice. Reakce mohou být omezeny jen na oblast, kde byla malba aplikována, ale mohou také přesahovat do jejího okolí či se rozšířit na celé tělo. Reakce může být okamžitá nebo se může projevit až za několik dní po aplikaci.

Někdy může dojít až ke kombinované alergické reakci na výrobky, obsahující podobné látky, jako např. opalovací krémy či některé léky.

Kde je malování černou hennou nabízeno?

Malování černou hennou je nabízeno pouličními malíři zejména v turisty vyhledávaných oblastech, nejčastěji v létě, a to účastníkům různých akcí pod širým nebem, jako jsou veletrhy, festivaly, trhy, bazary. Nejčastěji je malování černou hennou nabízeno turistům nebo během dovolené na plážích a v rekreačních letoviscích.

Toto dočasné „tetování“ často imitující „starobylé“ tetování, je oblíbené zejména u mladých lidí. V současné době ale není kaštanově červené zbarvení přírodní henny příliš oblíbené. Zato suvenýr v podobě malby černou hennou je oblíbený velmi. Tato obliba a vysoký zisk umělců je dále povzbuzují k ignorování zdravotních rizik.

Jak zabránit negativním dopadům malování černou hennou?

Nejlepší cestou, jak se jim vyhnout, je nenechat si černou hennu aplikovat vůbec.

Pokud se přesto pro malování na kůži rozhodnete, pak se řiďte těmito třemi radami:

1. Přírodní pasta z henny má proměnlivou barvu od zelenohnědé k hnědé. Pokud je barva pasty tmavší (černá), s největší pravděpodobností k ní byla přidána barviva.
2. Žádejte informaci o původu henny, seznam přísad a návod k použití, abyste si ověřili složení henny. Nebudou-li umělci/malíři schopni informaci o původu a složení henny podat, měli byste se jí vyvarovat.
3. Pokud se dozvíte, že pasta z henny může být odstraněna hodinu po aplikaci, jedná se zřejmě o černou hennu, protože samotná henna musí být v kontaktu s kůží tak dlouho, jak je to možné, aby bylo získáno pěkné kaštanově červené zbarvení malby.

Důsledky senzibilizace barvivy obsaženými v černé henně.

Je třeba podotknout, že navození přecitlivělosti a kombinovaná přecitlivělost jsou nevratné procesy, způsobující celoživotní poškození. Jsou stále více obtěžující, protože postihují hlavně děti a mládež, kterým posléze nepříznivě ovlivňují jejich každodenní život i budoucí profesionální uplatnění.

Tato forma alergie může omezit výkon některých povolání, kde dochází ke styku s danými alergeny, obsaženými v dalších výrobcích, což se dá očekávat např. u kadeřníků.

Alergické osoby se pak musí v každodenním životě nepřetržitě vyhýbat kontaktu s výrobky, obsahujícími tyto alergizující látky.

Rozdíl mezi černou hennou a hennou.

Henna, pasta z henny či prášek z henny se vyrábějí z listů rostliny henna, latinsky *Lawsonia inermis*, která je po sklizni usušena a rozdrčena na prášek. Henna je vysoký keř nebo malý strom o výšce 2-6 m, rostoucí v horkém, suchém podnebí. Původem pochází z tropických a subtropických oblastí severní Afriky, Středního

východu a Jižní Asie. Barva pasty z přírodní henny se mění od zelenohnědé k hnědé. Používání henny k barvení vlasů je doloženo v Egyptě již před pěti tisíci lety.

Listy henny produkují červenooranžově zbarvenou látku lawson (2-hydroxy-1,4-naftochinonu). Lawson se vyskytuje zejména v listech. Červené zbarvení je patrné v mladých listech v hlavní žilce. Listy henny obsahují 1-4 % lawsonu, v závislosti na podnebí a půdě. Molekula lawsonu má schopnost vázat se na bílkoviny. Když je smíchána se středně kyselou kapalinou, barví kůži, vlasy a nehty. Lawson reaguje s keratinem za vzniku kaštanově červeného zbarvení. Henna se po staletí používá ke kosmetickým účelům pro barvení vlasů či ke zdobení těla. Používala se k barvení kůže, vlasů, nehtů i výrobků z kůže, hedvábí a vlny. Pro barvení vlasů se po tisíciletí běžně používala zejména v oblastech svého přirozeného výskytu. Později se rozšířila i do Evropy a Ameriky, kde ale nedošlo k příliš velkému rozšíření henny. Přírodní henna se vyskytuje pouze v jednom barevném odstínu. Až přidávání syntetických a rostlinných barviv či kovových solí vedlo k získání široké škály barevných odstínů. V 20. a 30. letech 20. století henna a směsi henny s indigem, kasí (rostlina rodu Cassia) a dalšími chemikáliemi, nazývané červená henna, černá henna a neutrální henna, dominovaly na trhu s barvami na vlasy. Zdravotní rizika z používání „tajných“ receptur barev na vlasy vyústila v preventivní opatření na trhu. Henna nadále zůstala oblíbenou barvou na vlasy v severní Africe, na Arabském poloostrově, Blízkém východu a v jižní Africe. V těchto regionech byla henna vždy používána ke zdobení těla. Toto výtvarné umění byla považováno za krásné a přinášející štěstí. Používání henny jako dočasné ozdoby kůže má v těchto oblastech také kulturní a náboženské aspekty. Typické je uplatnění malby hennou při speciálních příležitostech, jako jsou festivaly a slavnosti, zvláště svatby. Obvykle se hennou barví ruce a chodidla a barva je tím tmavší, čím více kůže obsahuje keratinu. Toto umění zdobení těla si našlo cestu také do Evropy.

V posledním desetiletí se stalo tetování v Evropě velmi populárním. To vedlo k renesanci malování hennou jako formy dočasného „tetování“. Stejně jako v případě barev na vlasy se začaly do henny určené k dočasnému tetování přidávat neznámé přísady.

V 90. letech 20. století malíři hennou v Africe, Indii, na Arabském poloostrově a na Západě začali experimentovat s barvivy obsaženými v černé henně s cílem dosáhnout výrazně černého odstínu malování. Velké zisky plynoucí z „tetování“ černou hennou je povzbuzují k používání směsí, kde je henny jen nepatrně či se vůbec v nich nevyskytuje.

Je přidávání barviv a jiných látek do henny legální?

Výrobky určené k barvení vlasů a zdobení kůže patří mezi kosmetiku. Kosmetické prostředky musí být v souladu se Směrnicí rady č. 76/768 EEC, o sbližování právních předpisů členských států, týkajících se kosmetických prostředků. Tyto závazné předpisy zakazují uvádět na trh kosmetické prostředky obsahující látky:

- uvedené v dodatku II
- uvedené v první části dodatku III, pokud nesplňují zde uvedené podmínky a limity.

Např. parafenylendiamin je povolen v kosmetických prostředcích, ale pouze v barvách na vlasy v koncentraci nepřekračující 6 %. Není povolen v prostředcích ke zdobení kůže.

Směrnice č. 76/768/EEC je v ČR zapracována do zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů a ve vyhlášce č. 26/2001 Sb., o kosmetických prostředcích, ve znění pozdějších předpisů. Povolena barviva, která smějí být obsažena v prostředcích ke zdobení kůže, jsou uvedena v příloze č. 4 vyhlášky č. 26/2001 Sb.